

Mødet med nyreligiøsiteten i de kommende ti år –

AV JOHANNES AAGAARD

Det er svært at se ti år frem og vurdere mødet med nyreligiøsiteten, for vi er end ikke i stand til idag at vurdere det nuværende møde. Det skyldes, at vi slet ikke har overblik over situationen og ikke har kunnet foretage den nødvendige analyse. Det skyldes igen mangel på erkendelse af situationens alvor og mangel på arbejdskraft, der er kvalificeret til at skaffe sig overblik og analysere situationen.

Religion i det pluralistiske og kapitalistiske samfund

Een ting er sikker, nyreligiøsiteten er kommet for at blive. Det er ikke et modefænomen, uanset at der også er mode i at eksperimenterer med denne nye religiøsitet. *Nyreligiøsiteten er ganske enkelt udtryk for, at kloden idag er ved at blive een verden*, hvor alle slags tro står til rådighed for alle slags mennesker. Mens der tidligere var særlige regioner til hver enkelt religion, sådan at magthaverne i hver region bestemte, hvilken religion, man skulle dyrke, så er denne internationale form for religiøs «apartheid» nu ved at bryde sammen. Mens nordmænd for blot 100 år siden per definition var «kristne», skal man nok være usædvanlig romantisk for at nære den slags forestillinger idag. Men omvendt er det heller ikke mere oplagt, at mennesker i Shri Lanka er buddhister eller hinduer, eller at kineserne er taoister eller buddhister. Det er det pluralistiske samfund, der er kommet for at blive. Nyreligiøsiteten er en del af dette samfunds vilkår for os.

Dertil kommer, at «the great society» i stort omfang er blevet et markedssamfund, hvor markedsmekanismerne bestemmer, og det gælder også religiøst. *Der er penge i religion i vore dage*, og nyreligiøsitetens sælgere forhandler religion, lige som man sælger alt andet. Sælgerne tilpasser derfor varen til efterspørgslen. Kort sagt kan man forsvare at påstå, at *nyreligiøsitetens indhold bestemmes af kunderne*. De får, hvad de ønsker!

I det pluralistiske samfund har de religiøse grupperinger et alvorligt problem med hensyn til deres indbyrdes forhold. Skal de overmande hinanden eller skal de acceptere hinanden? Skal de leve

i krig eller i fred? Der er så mange eksempler på morderisk religiøs fanatisme, at mange trækker over i retning af en fredelig sameksistens, hvor man anerkender hinanden som variationer over samme tema. Det er særdeles forståeligt, at det sker; men det er uheldigvis ikke muligt for den kristne tro, hvis den skal være autentisk, at opgive selve det kristologiske centrum, bekendelsen til Kristus som ikke blot kirkens hovede, men også verdens herre.

Den afgørende strid står derfor omkring den rette forståelse af dialog. I megen moderne dialogteologi er dialog en erstatning for mission, mens dialog i Apostlenes Gerninger er missionens vej og måde. Spørgsmålet om dialogen med nyreligiøsiteten præges naturligvis helt af den dialogforståelse, man går ind for. Et uklart dialogbegreb vil føre til en inkonsekvent og vaklende dialogpraksis.

Kontroversiel forskning er nødvendig

Dialogforståelsen i forhold til nyreligiøsiteten er imidlertid endnu mere kompliceret end dialogforståelsen i forhold til de store verdensreligioner, og grunden er *nyreligiøsitetens gennemgående tendens til «esoterik»*. Hvad buddhisme og hinduisme og islam og jødedom er, kan man stort set enes med deres tilhængere om. Disse religioners indhold ligger klart for dagen, men nyreligiøsiteten består af et antal bevægelser, der bevidst fungerer « på to etager». Der er en sandhed udadtil, *eksoterisk*, og en helt anden sandhed indadtil, *esoterisk*.¹

Denne dobbelthed er ganske vist også karakteristisk for dele af hinduismen og buddhismen, der er blevet okkultiseret og lever i to niveauer, men dobbeltheden er helt akut i nyreligiøsiteten, der ofte står for det direkte modsatte af det, den foregiver udadtil.

Derfor er forskningen i nyreligiøsitet forbundet med ganske særlige vanskeligheder, og den kan ikke undgå at blive kontroversiel. Det gode gamle forskerkrav om, at man skal skildre en religion, sådan at dens egne tilhængere kan bekræfte beskrivelsen, kan slet ikke gennemføres på nyreligiøse forskningsområder.

Der opstår i den nyreligiøse forsknings fodspor uvægerligt konflikter, hvis denne forskning altså er hæderlig og grundig. Vi oplever nu – fra deres side, der sætter freden over alt – et tydeligt tryk, ja en undertrykkelse i forhold til den frie forskning. Det er ikke «in» at fremlægge kritisk forskning af andres religion og religiøsitet. Den skal man skildre i forskønnet udgave og med udeladelse af

alle kritiske spørgsmål. Dette er især alvorligt i den tredje verden, hvor f.eks. i Indien den teologiske forskning er hårdt truet af denne «fred for enhver pris» holdning. Flere af de sidste års forskningsresultater, fremlagt på tryk, må karakteriseres som ukritiske og uvidenskabelige.

Dialogcentrets arbejde

Arbejdet med nyreligiøsitet sker på mange måder, hvor den overhovedet sker. Jeg vil koncentrere mig om det arbejde med nyreligiøsitet, som jeg selv står midt i som formand for «*Dialog Center International*» og «*Dialog Centret i Danmark*». Jeg vil under eet skildre de erfaringer, vi har gjort, og de perspektiver, som vi ser fremover.²

DC begyndte i 1974 som et arbejde, der blev nødvendigt på grund af et konkret behov. Denne behovsorientering har været karakteristisk for de efterfølgende års arbejde. Det er aldrig blevet planlagt systematisk, men har fulgt livets lov.

Idag er DC en landsorganisation og kaldes «*DC Danmark*.» Den har 2500 enkeltmedlemmer, 25 lokale dialoggrupper rundt om i landet, hvoraf en er blevet til et selvstændigt Dialogcenter (i København). 200 lokale sognemenigheder som associerede «abonnenter» samt en række skoler af forskellig slags på en lignende ordning. Landssekretariatet er i Århus, hvor organisationen opererer ud fra to villaer tæt ved universitetet.

Tilknytningen til Det teologiske fakultet er en meget vigtig del af arbejdets soliditet. *Institut for Missionsteologi og Økumenisk Teologi* er forskningsgrundlaget for Dialogcentrets arbejde.³ Teori og praksis hører sammen, men der er grænser for, hvor praktisk et universitetsinstitut kan være. Derfor blev DC en nødvendighed i 1974. Siden er samarbejdet blevet mere jævnbyrdigt og gensidigt.

Dialogcenteret fungerer med forskellige afdelinger, hver med sin afdelingsleder. De vigtigste afdelinger er:

1. *Publikationsafdelingen*, der udgiver kvartalskriftet *Den nye Dialog* og en række publikationer, hvoraf en del er gratis-pjecer til distribution.

2. *Dokumentationsafdelingen* der fungerer i samarbejde med instituttet og giver service til mennesker, der vil have originale dokumenter og konkret oplysning.

3. *Afdelingen for foredrag og kurser*, som udsender medarbejde-

re til aktiviteter rundt om i landet på de fleste af ugens dage.

4. *Afdelingen for audiovisuelle hjælpemidler*, hvis funktion siger sig selv. Den skal også tage sig af udstillinger og kan udvikle sig til et *multi-mediecenter*.

5. *Afdelingen for kontakt til medlemmer og lokalgrupper*, som naturligvis er en afgørende del af arbejdet.

6. *Dialog Center International*,⁴ som i mange år har haft *Moti Lal Pandit* i Delhi som forskningsmedarbejder, og som nu i samarbejde med Svenska Missionsförbundet har *Bal Krishna Shukla* i Bombay i samme egenskab, idet begge også skal være DCI dialog-representanter i området. I samarbejde med Den nordiske kristne Buddhistmission og Tao Fong Shan er *Grace Ma* i Hong Kong nu også med på dette hold.

Alle disse medarbejdere og flere til er knyttet til det tidsskrift AREOPAGUS, som fra 1987 afløser UPDATE, udgivet i Hong Kong fra Tao Fong Shan sammen med DCI og med *dr. Brant Pelphey* som «acting editor». Dette tidsskrift vil man komme til at høre mere om, for det er planlagt som et organ for en ny missions-teologi og en ny religionskritik. Som UPDATE fik en ikke uvæsentlig indflydelse i løbet af de ti år, det udkom, vil AREOPAGUS måske efter de kommende ti års forløb kunne siges at have været et modsigelsens tegn og en inspiration til nytænkning.

7. *Dialog og Fornyelse* fungerer dels som en del af DCI, dels som en del af DC i Norden. Denne afdeling sender unge ud til tjeneste for «*VESTENS UNGE I ØSTEN*». Normalt sendes der 20 unge ud om året, men kvoten må sættes op, hvis det overhovedet er økonomisk muligt. Der er nemlig et meget stort behov for disse *volontører*, dels fordi de er udvalgt godt, dels fordi de er uddannet godt. De vil også fremover være en vigtig ressource i kirkens mission.

8. *Redning og rehabilitering* er den vanskeligste side af sagen. Det er så meget lettere og bedre at forebygge end at helbrede, så DC har satset på oplysning og uddannelse som forebyggelse, *men* DC kan ikke undgå at komme ind i de vanskelige redningsaktioner, der engang imellem må til, og rehabilitering er også en uundgåelig opgave. Vi har ikke rigtig fundet vore ben i den sag. Vi har ikke noget rehabiliteringscenter, og vi deltager ikke i kidnapninger og deprogrammeringer. Men vi har naturligvis forbindelse med forældre og pårørende, der tyr til disse metoder, fordi alt andet glipper. Vores erfaring er, at Moonierne selv fremprovokerer disse metoder. De er slet og ret så uvillige og uduelige til dialog, at der til sidst ikke er

anden udvej for de pårørende end direkte redningsaktioner, der ofte ender med et godt resultat.

Vi foretrækker den langsomme, terapeutiske vej gennem dialog. Vi taler os igennem, men vi indrømmer, at det ikke altid er en farbar vej, for der skal to parter til en dialog. Vi har ingen problemer med Bahai, med Christian Science, med de tibetanske buddhister etc, men der er desværre langt flere grupper, der hverken er til at hugge eller stikke i.

9. *Apologetik* er en dimension i alt vores arbejde, men der er alligevel ved at udvikle sig en særlig del af arbejdet, det sigter mod det pædagogisk-kateketiske i vores arbejde. Der er udgivet særligt bearbejdet materiale til skoler og uddannelsesinstitutioner «*Nyreligiøsitet og kristendom*», og det er blevet taget meget vel imod. Og i kvartalsskriftet «Den nye Dialog» vil man finde mange eksempler på *den nye apologetik*, som vi gerne vil fremme.

10. Oversigten over DCs afdelinger må ikke savne *bogholderiet* og *receptionen*, hvor tusinde små og vigtige ting foregår. DCs største problem for tiden er slet og ret at holde styr på de mange opgaver, der kommer ind. Vi er i den som i andre henseender helt afhængige af vore frivillige og delvist lønnede medarbejdere.

Der er ikke nogen særlig afdeling for *dialog og religionskritik*, for alt i DC og DCI tjener disse formål. Det sker dels gennem dialoger i DC, Århus og København, dels gennem dialoger på Danske Kirkedage og andre større arrangementer, dels i lokalgrupperne og især i Indien og Nepal og andre steder i Asien. DCI besøger systematisk guruer og mestre og sætter sig ved deres «lotusfødder» for at føre dialog om de store livsspørgsmål. Og voluntørerne har en mængde dialoger som en del af deres arbejde.

Når «vittige» hoveder har moret sig med at kalde DC et «monologcenter» skyldes det uvidenhed. Vi er i en stadig dialog med flere af bevægelserne, og det er tydeligt, at vi også har fået en betydelig indflydelse på nogle af dem. Dette ses f.eks. på den måde, som yogaen nu fører sig frem på i Danmark. Det understreges hele tiden, at det ikke drejer sig om hinduistisk yoga eller meditation. Vi har endda fået nogle yogalærere som medlemmer af DC.

Det skyldes *ikke*, at vi har medieret! tværtimod. Det er vores erfaring, at man skal kalde en spade for en spade. Det er modparten i længden også bedst tilfreds med. *En ægte dialog om religiøse spørgsmål må indebære religionskritik, og religionskritik indeholder også selvkritik i forhold til ens egne religiøse forhold.* Det bety-

der ikke, at man altid skal finde noget negativt i ens egen religiøse tradition for at kunne sige noget kritisk om andres tradition. Religionskritik betyder i det hele taget ikke, at man specialiserer sig i at rakke andre ned! Religionskritik betyder, at man har evne og vilje til at se og forklare de afgørende forskelle, der findes i «den teologiske have». Religionskritik betyder, at man ikke tegner andre religioner i sin egen religions billede – eller omvendt.

Men religionskritik indebærer også nødvendigvis, at man må advare mod den religiøse ondskab, når den materialiserer sig f.eks. i Scientology, i Moon-bevægelsen, i Bhagwan Rajneesh besættelsen.⁵

Religionskritik og samfundskritik

Religion er både det bedste og det værste, vi har. Og der må derfor skelnes. Ja det onde i religionernes verden må udpeges og forsages og bekæmpes. Og det må gøres – ikke for kristendommens skyld, men for menneskers skyld. I Dialogcentret er vi hele tiden igang med de opgaver, som forulykkede mennesker stiller os. Det er deres elendighed, der skriver vores dagsorden. Men når vi prøver at hjælpe dem ud af de fælder, de er gået i, og når vi prøver at hjælpe dem til et frit menneskeliv, så melder den kristne tro sig uvægerligt som den eneste alternative løsning. Vil de ud i friheden, så må de i deres samvittighed være bundet til Gud som øverste instans, og de må være Jesu disciple for at kunne omsætte et menneskeliv til et medmenneskeliv i troskab og kærlighed. Ikke at vi nøder dem dertil, men vi siger klart og tydeligt, at det er vores erfaring, som de selv må tage stilling til.

Denne religionskritiske holdning fører altså til kristen apologetik i den oprindelige betydning af dette ord. Vi er ikke troens forsvarere for troens skyld, men for menneskers skyld, lige som vi ikke holder af disse mennesker for Guds skyld, men for deres egen skyld.

Vil nogen nu sige, at vi i alt, hvad vi gør, er alt for upolitiske og individorienterede, så vil jeg svare, at den indvendig viser en *alarmerende mangel på virkelighedskontakt netop med hensyn til forståelsen af et samfundsproblemer.* Teologer skal ikke gøre sig kloge på alt muligt i samfundet, deres særlige opgave er at udpege de religiøse kræftsvulter, der truer med at ødelægge samfundet samt at medvirke til at skabe de anti-stoffer, der kan sætte samfundets im-

munforsvar igang. Det er en meget specialiseret opgave, for der skal helt forskellige immuniseringer til i forhold til f.eks. Transcendental Meditation, Menos, Rosenhaven, Mormonerne etc. Der må detaljeret sagkundskab til at løse denne opgave.

Vore samfund trues idag overalt af *fascistiske tendenser*,⁶ der ikke mindst gør sig gældende i bevægelser, der kalder sig selv venstreorienterede, men også i udpræget højrefalankser. *De nyreligiøse bevægelser medvirker kraftigt til denne fascistiske tendens*. Guru efter guru viser sympatier overfor Hitler og nazismen. Og i de moderne «mestres» spor sker der talrige mentale sammenbrud, fordi mennesker i blind lydighed føres ind i okkulte tanker og handlinger, som de ikke selv kan stå inde for.

Religionskritik fører ret forstået altid til samfundskritik, men kun hvis der er tale om ægte og kvalificeret religionskritik. Religionskritik er aldrig blot en individuel sag, men fører direkte over i det sociale og politiske ansvar.

Fremtidsmusik

Med 1987 som udsigtspunkt og med en horisont to år frem, er det fristende at forsøge sig med *en prognose*, bestemt af behov, mere end egt. af realistisk forventning:

I *Danmark* behøver vi nye dialogcentre i Aalborg og Odense og styrkelse af dialogcentret i København. Vi har for tiden så mange henvendelser fra *Sverige*, at det for oss ser ud, som om minimum vil være dialogcentre i Stockholm, Göteborg og Lund. I *Norge* er det nødvendigt med et dialogcenter i Oslo og sikkert også i Trondheim.

Vi har et tæt samarbejde med de tyske landskirkers «Beauftragter». Vi deltager i deres halvårige møder og mange af dem kommer til det *decemberkursus* eller *decemberseminar*, som nu har været afholdt gennem ti år på Århus Universitet, arrangeret af Institut for Missions Teologi og Økumenisk Teologi. Vi har kontakter, men ikke nok i Holland, Belgien, Frankrig, England og Skotland. Irland har vi gode forbindelser med, og det samme gælder Schweiz og Østrig. Sydeuropa er vi næsten ikke i forbindelse med. USA er et uløseligt problem, om vi skal dømme efter erfaringen. Deres synspunkter og praksis er så langt fra vores, at det er svært at finde ud af nogen form for koordinering.

De økumeniske verdensorganisationer har stort set ikke taget ny-

religiøsitet alvorligt. *Kirkernes Verdensråd* slet ikke, *Det luther-ske Verdensforbund* i beskedent omfang og mindre nu end nogen sinde. Den fælles konference i AMSTERDAM, der blev holdt i efteråret 1986 vil næppe få varige resultater, da den endte i en række uoplyste modsigelser.

Den katolske kirke har udsendt en vægtig rapport om forholdet til de nyreligiøse bevægelser. Men der er hidtil ikke udvist meget praktisk initiativ fra den side. Mange katolske teologer – specielt jesuitter – har valgt en udpræget konfliktskyende tilgang til problemet, som har svækket deres kontakt med virkeligheden på en meget alvorlig måde. I UPDATE 1986 no 4) gengives både rapporten fra Amsterdammødet og fra Rom.

Den mest spændende udvikling sker for tiden i forholdet mellem Dialog Center International og *Tao Fong Shan* (TFS) i Hong Kong. DCI og TFS er igang med et samarbejde om et nyt internationalt, engelsksproget tidsskrift, der skal fortsætte UPDATE, men være videre i sigtet og mere teologisk reflekteret. Det hedder *AREOPAGUS* og skal udgives af de to Organistationer i fælleskab. Ernst Harbakk fra TFS og undertegnede fra DCI skal være redaktører (ansv.), og dr. Brant Pelphrey skal være acting editor med Petrous Luck som editorial manager. En del af stoffet fra Areopagus vil komme på kinesisk gennem et nyt tidsskrift fra TFS «*Tao Fung*».

Dermed har Dialog Center International fået en meget vigtig styrkelse af sin kommunikation til den engelsksprogede del af verden, samt en begyndende kontakt med den kinesisksprogede verden. Desuden er samarbejdet mellem DCI og Tao Fong Shan af stor principiel og praktisk betydning for begge parter. Der er allerede på TFS udpeget en særlig sekretær for dialogen med nyreligiøsitet i Hong Kong, *Grace Ma*, der er nævnt ovenfor. Men dertil kommer, at det nye AREOPAGUS bevidst vil udvide dialog-feltet fra den egt. nyreligiøsitet til *nyere religiøse bevægelser inden for de store verdensreligioner*. Dette vil især få betydning for dialogen med buddhismen og dens mange udløbere. Netop derfor er samarbejdet mellem DCI og TFS så vigtigt netop nu.

Selvom buddhismernes ekspansion og mission ikke talmæssigt tegner de største statistikker, er der alligevel tale om den måske vigtigste nye udvikling i religionernes verden, for den buddhistiske verdensmission er meget kvalificeret og sker på en så grundig og stort set sober måde, at der vil blive tale om varige resultater. Mange af de mennesker, der idag er gurudisciple med hinduistiske for-

tegn, vil før eller senere opdage, at deres religiøse intentioner fuldbyrdes meget bedre og mere forsvarligt i buddhistisk regi.

Samarbejdet mellem Dialog Center International og Den nordiske kristne buddhistmission er derfor netop nu den vigtigste side af vores arbejde.

I Dialogcentrets eget arbejde er det blevet klart som dagen, at «kirkerne som sådan» ikke er kirken slet og ret, for de konkrete kirker magter ikke at tage vare på den oplagte missionsforpligtelse, som de nyreligiøse bevægelser er udtryk for. *Det er et gennemgående træk overalt i verden, at kirkerne har svigtet helt fundamentalt med hensyn til nyreligiøsiteten i deres egne omgivelser.*

Det er ikke tilfældigt, at det forholder sig sådan. En af årsagerne er den omstændighed, at nyreligiøsiteten repræsenterer en helt anderledes livsforståelse, bygget på en fremmedartet og vanskeligt forståelig *kosmologi*. Netop når det drejer sig om kosmologi er kirkerne meget svagt udrustet, for teologien har næsten ikke beskæftiget sig dermed.

Dertil kommer, at kirkerne ikke ret ofte har den *mobilitet* der skal til for at beskæftige sig med så omskifteligt og mangfoldigt et fænomen som nyreligiøsiteten. Kirkerne er statiske, mens nyreligiøsiteten er dynamisk. Kirkerne er lokale og nationale, mens nyreligiøsiteten er international. Man skulle have kunnet vente, at kirkerens internationale organer derfor skulle have været førende i denne mission, men heller ikke dette er tilfældet, bl.a. på grund af den forkerte og svage dialogteologi, de har udviklet.

I hvert fald har Dialogcenteret måttet lære, at dets arbejde må ske *«sammen med kirkerne, hvor det er muligt, men aldrig underlagt kirkerne»*, som vi har formuleret vores strategi. Den samme lektie har Den kristne Buddhistmission måttet lære gennem de vanskelige år, hvor striden omkring Tao Fong Shans fremtid har raset, så DC og TFS har en *fælles basis* for deres samarbejdes principper.⁷

Dette kommer bl.a. til udtryk i projektet *«Vestens Unge i Østen»* der som nævnt består i udsendelse af unge kristne til tjeneste for andre unge, der i Asien søger efter en mening med tilværelsen. Det er oftest unge fra Vesten, derunder fra Australien og New Zealand, men i stadig større omfang også fra f.eks. Japan og Hong Kong og andre «udviklede» nationer, hvis unge går internationalt «på valsen».

Dette arbejde ledes af en særlig afdeling af Dialogcenteret, og

det omfatter især unge fra Norge, Sverige og Danmark, men nu også suppleret med unge fra Tyskland, USA, Hong Kong og Indien. Der gives en ret intens *uddannelse* på to til tre måneder, dels i Århus, dels i Uppsala, henholdsvis på Århus Universitets teologiske fakuleet, under Institut for Missionsteologi og Økumenisk Teologi, og i institutionen Johannelund. Der lægges stor vægt på en grundig indførelse i den kristne tro og på studier af hinduisme og buddhisme samt nye religiøse bevægelser samt på dialogens teori og praksis.

Derefter følger en *introduktionsrejse* i Indien af ca. 6 ugers varighed, og derefter placeres de unge på vigtige steder i Indien, dvs steder hvor mange unge «rejsende» erfaringsvis kommer. Dialogcentret udsender en særlig publikation om dette arbejde «*DIALOG OG FORNYELSE*».

Det kunne ske, at denne side af Dialogcentrets arbejde på længere sigt får en meget vigtig funktion som *uddannelse af missionærer* til DCs og Buddhistmissionens eget arbejde, men også til andre missionselskaber, der indstiller sig på den nye situations missionsudfordringer.

Afsluttende må det slås fast, at Dialogcentrets arbejde er blevet en ganske omfattende sag med mange forgreninger, som nok ved første øjekast kan virke forvirrende på grund af de mange facetter, der dog aller hører sammen i en helhed. Arbejdet vil sandsynligvis vokse kraftigt i de kommende år, hvor det internationale samarbejde vil blive mere og mere krevende, og *der bliver brug for en smidig ledelsesstruktur, der giver plads for forskelle og folkelige variationer, men holder det hele på en klar bibelsk og kirkelig basis.*

Arbejdet vil især vokse, fordi der arbejdes ud fra den forudsætning, at *medarbejdernes mission er livslang, uanset stedet hvor den virkeligøres.* Korttidsmissionærer er en selvmodsigelse, for een gang missionær, altid missionær. Uddannelsen i Danmark eller Norge fører til uddannelse i Indien eller Hong Kong for *svarende til den livslange missionstjeneste arbejdes der med en livslang uddannelse.* Det er uden tvivl den model, der hører fremtiden til, for kun således får vi de veluddannede missionærer, der kan føre os frem til et virkeligt møde med verdensreligionerne, hvor både *den ægte eksklusivitet og den ægte inklusivitet* respekteres.⁸

NB: Den danske folkekirke har «som sådan» ikke engageret sig i nyreligiøse spørgsmål, men biskopper og præster har hver for sig

interesseret sig for problemet. Biskopperne har således hver udpeget en præst som medlem af en *studiegruppe under Præstehøgskolen i Løgumkloster*, ledet af Johannes Aagaard. I gruppen deltager desuden de fleste studenterpræster samt nogle få særligt sagskyndige. Studiegruppen skal foreløbig arbejde i to år med fire kursusforløb samt en ekskursion til Asien.

NOTER:

1. Se «*Gammel og ny dialog*» s. 7–9 og 15–16 i Den nye Dialog nr 23, juli 1986.
2. Se DCs foldere: «*Dialogcenteret, hvad er det?*» og «*Lokalgrupper om nyreligiøsitet*».
3. Se Institutets 25 års rapport: «*25 års arbejdsfællesskab i MØ*», Aarhus Universitet 1984.
4. Se «*What is the Dialog Center all about?*» præsentationsfolder om DCI.
5. DC har udgivet en serie *gratisfoldere*, «*Kritisk information fra Dialogcenteret*» om: 1. *N. U. Yoga Trust & «Gylling-Guruen»* (Swami Narayanananda). 2. «*Transcendental Meditation*». 3. «*Mormonisme*», 4. «*Tongil-bevægelsen*». Dertil en temapjece «*Hvad skal vi dog gøre?*» spørger forældre, søskende og venner, når en af deres pårørende er blevet nyreligiøs. Hvad kan der gøres? – spørgsmålet besvares af medarbejderne ved Dialogcenteret, der netop beskæftiger sig med dette problem.» Og en temapjece om «*Sjælevandringen*».
6. Se «*Guruisme og politik*», s. 185–201 i Nordisk Ekumenisk Årsbok 1984–85 «*Bortom 1984*», Uppsala 1985.
7. Et oplæg til en ny missiologi findes i «*7 teser om mission*», s. 98–119 i NMT h. 3, 1985.
8. Se «*Eksklusivitet og inklusivitet*», missionsteologisk belyst s. 146–171 i NMT h. 4, 1985, som er et forsøg på at rede trådene ud i «*relationsproblemets*» nuværende situation.

The encounter with the new religious movements in the coming ten years ○

The churches as a whole have not yet awakened to the challenge of this time: the appearance of the new types of religions and religiosity. We need a specialized ministry to deal with this phenomenon. The network of dialog-centers are trying to cope somehow with this new form of mission in dialog. But this network needs support and participation by the churches and the local congregations.

In this international mission a new model of mission is coming forward. The period of «*integration*» which came to mean that national churches «*took over*», has no chance to survive much longer. Independent and specialized missions are needed, international by nature an applying the confessional variety to the manifold mission to the new religions.